

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Економічний факультет
Кафедра статистики та економічного аналізу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної
роботи та розвитку

С.М. Кваша

2021 р.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО:

на засіданні Вченої ради економічного факультету
Протокол № 9 від «15» 06 2021 р.

Декан економічного факультету,

д.е.н., професор

А.Д. Діброва

на засіданні кафедри статистики та економічного аналізу
Протокол № 15 від «20» 05 2021 р.

Завідувач кафедри статистики та економічного аналізу,

д.е.н., професор

І.Д. Лазаришина

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

ОСВІТНЬО-НАУКОВА

ПРОГРАМА

ГАРАНТ ОНП

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ТРЕТІЙ (ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ) РІВЕНЬ

07 УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

071 ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

ГУЦАЛЕНКО ЛЮБОВ ВАСИЛІВНА

ТРЕТІЙ (ОСВІТНЬО-НАУКОВИЙ) РІВЕНЬ

РОЗРОБНИК:

доктор економічних наук, професор Лазаришина І.Д.

Київ – 2021

1. Опис навчальної дисципліни

Теорія та методологія економічного аналізу

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»	
Освітньо-науковий рівень	третій	
Освітній ступінь	доктор філософії	
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	Не передбачено	
Курсовий проект (робота)	Не передбачено	
Форма контролю	екзамен	
Показник навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	денна форма навчання	заочна (вечірня)форма навчання
Рік підготовки (курс)	2021/2022	2021/2022
Семестр	1	1
Лекційні заняття	20	20
Практичні, семінарські заняття	20	20
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	80	80
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання: Аудиторних Самостійної роботи студента	3	3

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є набуття здобувачами вищої освіти передових концептуальних та методологічних знань з економічного аналізу та вмінь їх застосовувати для досягнення нових наукових результатів.

Завданнями вивчення дисципліни «Теорія і методологія економічного аналізу» є: вивчення теоретичних положень економічного аналізу, систематизація методологічних знань з економічного аналізу; набуття вмінь їх застосовувати для проведення наукових і прикладних досліджень у предметній області.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Теорія та методологія економічного аналізу» є теорії, концепції, методологія, закономірності та тенденції розвитку економічного аналізу як науки та практичної діяльності.

Місце дисципліни в освітньому процесі підготовки аспірантів: Дисципліна «Теорія і методологія економічного аналізу» є обов'язковою компонентою освітньо-наукової програми третього рівня вищої освіти програми і входить до циклу спеціальної (фахової) підготовки здобувачів третього рівня освіти за спеціальністю «Облік і оподаткування».

Вивчення даної дисципліни базується на діалектичному методі пізнання та загальноекономічних законах і має тісний зв'язок з такими дисциплінами, як філософія, економічна теорія, мікро-, макроекономіка 2, аграрна політика в умовах глобалізації економіки, економетрика та моделювання економічних процесів, розвиток агропродовольчих ринків в умовах євроінтеграції, економіка праці в аграрних формуваннях тощо.

Основними формами вивчення даної дисципліни є: лекції, практичні заняття, а також самостійна робота аспірантів.

При проведенні практичних занять головна увага приділяється поглибленню аспірантами теоретичних знань з теорії та методології економічного аналізу з широким використанням навчально-методичної та додаткової наукової літератури. Закріплення знань забезпечується шляхом виконання передбачених навчальною програмою завдань. В основу практичних занять покладена робота аспірантів по індивідуальних завданнях під керівництвом викладача.

За навчальним планом для вивчення дисципліни відводиться 120 аудиторних години робочого часу, в тому числі 20 годин лекційного курсу та 20 годин практичних занять.

Підсумковим видом контролю знань є залік відповідно до програми навчальної дисципліни.

В результаті вивчення даної дисципліни аспіранти повинні знати:

- теоретичні засади економічного аналізу як науки;
- еволюцію економічного аналізу як науки та виду практичної діяльності;
- методологію економічного аналізу;
- сутність основних принципів, методів і функцій економічного аналізу.

На підставі одержаних знань аспірант повинен вміти:

- володіти фундаментальною, загальнонауковою, конкретно-науковою методологією та методами аналітичного дослідження з метою забезпечення реалізації методологічних принципів економічного аналізу;
- визначати проблемні питання у теорії, методології і практиці економічного аналізу і вміти їх вирішувати;
- сприяти реалізації знань, навичок, творчого мислення в науково - дослідницькій діяльності майбутніх докторів філософії з економіки.

Вивчення дисципліни забезпечує набуття загальних та спеціальних компетентностей, які аспірант буде здатен продемонструвати після опанування її програми (програмовані результати):

Загальні компетентності:

ЗК 01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 03. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 05. Здатність до вирішення питань наукового дослідження у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування методами теоретичного аналізу та математичного моделювання.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК 1. Здатність вирішувати комплексні завдання при проведенні наукових досліджень у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування з урахуванням правових, інституційних, етичних, соціальних норм.

СК 2. Здатність пропонувати нові інноваційні підходи, здійснювати їх оцінку та виявляти перспективні напрями обліково-аналітичного забезпечення управління, контролю, аудиту та оподаткування.

СК 3. Здатність використовувати знання методики бухгалтерського обліку, методичних прийомів аналізу, контролю, аудиту та оподаткування в системі управління економічними суб'єктами.

СК04. Здатність вирішувати комплексні завдання функціонування системи обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування для критичного оцінювання результатів досліджень з урахуванням соціальних, етичних, правових та економічних проблем.

СК 5. Здатність досягати наукових результатів, створювати нові знання через оригінальні дослідження у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування та забезпечувати їх якість на принципах академічної культури та доброчесності.

СК 7. Здатність до набуття та розуміння сучасних науково-теоретичних знань у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування і дотичних до них міждисциплінарних напрямках з управління та адміністрування.

СК 8 Здатність проводити наукові дослідження у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування з використанням статистичних методів

аналізу, сучасних програмних продуктів для обґрунтування власних науково-теоретичних та практично-спрямованих ідей.

СК10 . Здатність ідентифікувати вплив інтеграційних процесів на тактику реалізації аграрної політики, визначати перспективні напрямки розвитку аграрного бізнесу, оцінювати існуючі умови, проблеми та переваги, визначати їх вплив на практику обліку та оподаткування.

Програмні результати дослідження:

ПРН 1. Глибоко розуміти теорію, методологію, принципи, функції, методики у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту і оподаткування та вміти їх застосовувати для ідентифікації наукових гіпотез та їх обґрунтування і реалізації у власних наукових дослідженнях та у викладацькій діяльності.

ПРН02. Здійснювати пошук, аналізувати та критично осмислювати інформацію, отриману з різних джерел, генерувати і продукувати власні науково-теоретичні та практично-спрямовані ідеї на принципах академічної культури й доброчесності, розвивати нові напрями і види обліку, аналізу, аудиту та оподаткування.

ПРН 3. Проводити системні наукові дослідження теорії та методології обліку, аналізу, контролю, аудиту і оподаткування при вивченні процесів та явищ у національній економіці на принципах академічної культури і доброчесності.

ПРН 04. Демонструвати навички самостійного продукування власних науково-теоретичних та практично-спрямованих ідей на принципах академічної культури та доброчесності для розвитку нових напрямів та видів обліку, аналізу, аудиту та оподаткування.

ПРН 5. Вміти здійснювати пошук, обробку, інтерпретацію інформації з різних джерел для продукування власних наукових ідей та практично-орієнтованих інноваційних пропозицій у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування.

ПРН 07. Враховувати соціальні, етичні, правові та економічні аспекти, що впливають на функціонування системи обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування для критичного оцінювання результатів досліджень.

ПРН 8. Вміти розробляти та реалізовувати наукові проекти і програми в сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту і оподаткування та міждисциплінарних галузях управління і адміністрування.

ПРН09 Застосовувати інформаційні технології у науковій діяльності, сучасні методи наукових досліджень із використанням новітніх прикладних пакетів і програмних продуктів для наукового обґрунтування та підтвердження / спростування гіпотез.

ПРН 10. Вміння та навички виявляти і вирішувати наукові задачі та проблеми у галузях економіки.

ПРН11. Глибоко розуміти загальні принципи та методи обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері обліку і оподаткування та у викладацькій практиці.

ПРН 12.Глибоко розуміти теоретичні та методичні аспекти бухгалтерського обліку та оподаткування господарської діяльності суб'єктів аграрного бізнесу, застосовувати їх в практичній діяльності для підвищення ефективності управління діяльністю таких суб'єктів.

3. Програма і структура навчальної дисципліни «Теорія і методологія економічного аналізу»

Назви змістовних тем	Кількість годин											
	денна форма					Заочна(вечірня) форма						
	тижні	у тому числі					усього	у тому числі				
л		сем	п	лаб	с.р.	л		сем	п	лаб	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
РОЗДІЛ 1. Теоретичні засади економічного аналізу												
Тема 1. Еволюція розвитку економічного аналізу як науки та виду практичної діяльності		2		2		10		2		2		10
Тема 2. Концепції економічного аналізу		2		2		10		2		2		10
Тема 3. Взаємозв'язок концептуальних підходів в управлінні, економічному аналізі та обліку		2		2		10		2		2		10
Тема 4. Предмет, об'єкти, завдання, види економічного аналізу та їх характеристика		4		4		10		4		4		10
Разом		10		10		40		10		10		40
РОЗДІЛ 2. Методологія економічного аналізу												
Тема 5. Категорійно-понятійна база економічного аналізу		2		2		10		2		2		10
Тема 6. Метод економічного		4		4		10		4		4		10

аналізу як основа його методології												
Тема 7. Принципи економічного аналізу		2		2		10		2		2		10
Тема 8. Функції економічного аналізу		2		2		10		2		2		10
Разом		10		10		40		10		10		40
Разом		20	-	20	-	80		20	-	20	-	80
Підсумковий контроль: екзамен												
Всього годин 120												

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Еволюція розвитку економічного аналізу як науки та виду практичної діяльності	2
2.	Тема 2. Концепції економічного аналізу	2
3.	Тема 3. Взаємозв'язок концептуальних підходів в управлінні, економічному аналізі та обліку	2
4.	Тема 4. Предмет, об'єкти, завдання, види економічного аналізу та їх характеристика	4
5.	Тема 5. Категорійно-понятійна база економічного аналізу	2
6.	Тема 6. Метод економічного аналізу як основа його методології	4
7.	Тема 7. Принципи економічного аналізу	2
8.	Тема 8. Функції економічного аналізу	2
Всього годин		20

5. Самостійна робота під керівництвом лектора

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Еволюція розвитку економічного аналізу як науки та виду практичної діяльності	10
2.	Тема 2. Концепції економічного аналізу	10
3.	Тема 3. Взаємозв'язок концептуальних підходів в управлінні, економічному аналізі та обліку	10
4.	Тема 4. Предмет, об'єкти, завдання, види економічного аналізу та їх характеристика	10
5.	Тема 5. Категорійно-понятійна база економічного аналізу	10
6.	Тема 6. Метод економічного аналізу як основа його методології	10
7.	Тема 7. Принципи економічного аналізу	10
8.	Тема 8. Функції економічного аналізу	10
Всього годин		80

6. Індивідуальна робота

Індивідуальні завдання для проміжного контролю знань здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії виконуються відповідно до освітньо-наукової програми.

Метою виконання індивідуального завдання є закріплення і систематизація отриманих знань у процесі самостійної роботи.

Правильна організація індивідуальної роботи здобувача має вирішальне значення для успішного складання ним заліку з дисципліни «Теорія і методологія економічного аналізу».

Здобувач вищої освіти ступеня доктора філософії повинен:

– прослухати курс лекцій, вивчити теоретичний матеріал;
– ознайомитись із законодавством, що регулює контроль у сфері господарювання, монографіями, авторефератами, дисертаціями, посібниками, підручниками, іншими навчально-методичними джерелами, що рекомендовані для ознайомлення;

– виконати індивідуальне завдання і подати його у встановлений термін для перевірки викладачу на консультації.

Індивідуальні завдання для проміжного контролю знань передбачають ознайомлення (конспектування, написання есе) із першоджерелами, що враховують зміст усіх тем робочої програми.

Варіанти практичних завдань задаються викладачем дисципліни після прочитаної лекції. Індивідуальність завдання підтримується різними комбінаціями виконання завдань.

Оформлення індивідуальних завдань здійснюється відповідно вимог вищої школи, а результати виконання поданого на перевірку завдання відображаються записом «зараховано», «не зараховано».

Завдання індивідуальної роботи

Проаналізувати статті:

1. Лазаришина І.Д. Принципи економічного аналізу: дослідження окремих питань системності та узгодженості. *Вісник Українського державного університету водного господарства та природокористування*. 2004. № 2(26). С. 102-107.
2. Сухарев П.М., Косова Т. Д. Економічний аналіз: пошуки істини. *Проблеми формування ринкової економіки*. 2002. С. 507 – 518 с.
3. Райковська І.Т. Місце економічного аналізу в системі економічних наук. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2004. № 4 (30). С. 172-181.
4. Райковська І.Т. Генезис економічного аналізу в Україні та світі. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2008. № 3 (45). С. 176-186.
5. Мних Є. В. Сучасний економічний аналіз: питання методології та організації. *Бухгалтерський облік та аудит*. 2007. № 1. С. 55-61.

6. Парасій-Вергуненко І.М. Еволюція розвитку економічного аналізу в стратегічно-орієнтованій системі управління. Фінанси, облік і аудит. 2011. № 18. С. 328-335
7. Хитрук Н.С. Бородій Л.Ю. Лобачева І.Ф. Розвиток економічного аналізу на підприємстві: проблеми та шляхи їх вирішення. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=31645>

8. Анотація тем навчальної дисципліни

Тема 1. *Еволюція розвитку економічного аналізу як науки та виду практичної діяльності*

Періодизація розвитку економічного аналізу у науковій літературі. Зародження економічного аналізу в різних країнах світу. Розвиток економічного аналізу в епоху середньовіччя. Початок наукової розробки економічного аналізу. Виникнення і розвиток наукової школи економічного аналізу в Україні. Концептуальні основи еволюції економічного аналізу в умовах глобалізації.

Питання для самопідготовки за темою 1

1. Виникнення економічного аналізу як виду практичної діяльності.
2. Розвиток аналізу в залізному віці.
3. Порівняльна характеристика розвитку аналізу у різних країнах світу та економічних системах.
4. Еволюція економічного аналізу як науки.
5. Періодизація економічного аналізу.
6. Розвиток економічного аналізу в Україні.

Тема 2. *Концепції економічного аналізу та теорії, покладені в його основу*

Концепція збереження і нарощування капіталу. Концепція підприємницького ризику. Концепція грошових потоків. Концепція мікроекономічного аналізу виробничого росту. Теорія інформації та її використання у теорії та методології економічного аналізу. Теорія інтересів та її використання у теорії та методології економічного аналізу. Теорія вартості та її використання у теорії та методології економічного аналізу. Теорія корисності та її використання у теорії та методології економічного аналізу. Поведінкова теорія та її використання у теорії та методології економічного аналізу.

Питання для самопідготовки за темою 2

1. Концепція збереження і нарощування капіталу та її використання у теорії економічного аналізу.
2. Концепція підприємницького ризику та її використання у теорії економічного аналізу.
3. Концепція грошових потоків та її використання у теорії економічного аналізу.
4. Теорія інформації та її використання у теорії економічного аналізу.
5. Теорія інтересів та її використання у теорії економічного аналізу.
6. Теорія корисності та її використання у теорії економічного аналізу.

Тема 3. *Взаємозв'язок концептуальних підходів в управлінні, економічному аналізі та обліку*

Наукові підходи до управління (школи управління): наукове управління; школа людських відносин; біхевіористське вчення; теорія „Х” та теорія „У”; організаційні теорії; концепція управління за цілями; ситуаційні теорії управління; системні концепції менеджменту; теорію „Z”. Модель впливу ранніх теорій управління на концептуальні підходи в обліку та економічному аналізі. Модель впливу сучасних теорій управління на концептуальні підходи в обліку та економічному аналізі.

Питання для самопідготовки за темою 3

1. Взаємозв'язок наукового управління з концептуальними підходами у економічному аналізі.
2. Взаємозв'язок школи біхевіоризму з концептуальними підходами у економічному аналізі.
3. Взаємозв'язок концепції управління за цілями з концептуальними підходами у економічному аналізі.
4. Взаємозв'язок системних концепцій менеджменту з концептуальними підходами у економічному аналізі.
5. Модель впливу сучасних теорій управління на концептуальні підходи в економічному аналізі.

Тема 4. *Предмет, об'єкти, завдання, види економічного аналізу та їх характеристика*

Предмет і об'єкти економічного аналізу. Основні завдання економічного аналізу. Види економічного аналізу, їх класифікація та характеристика.

Питання для самопідготовки за темою 4

1. Сутнісна характеристика предмета економічного аналізу.
2. Сутнісна характеристика об'єкта економічного аналізу.
3. Сутність видів економічного аналізу.
4. Класифікація економічного аналізу.

Тема 5. Категорійно - понятійна база економічного аналізу

Філософське трактування категорій і понять. Суть і характеристика категорій економічного аналізу. Суть і характеристика понять економічного аналізу. Значення категорійно - понятійної бази для методики економічного аналізу.

Питання для самопідготовки за темою 5

1. «Категорія» за філософськими концепціями.
2. «Поняття» з позицій філософської науки.
3. Характеристика категорій економічного аналізу.
4. Характеристика понять економічного аналізу.

Тема 6. Метод економічного аналізу як основа його методології

Методологія економічного аналізу. Сутність методу економічного аналізу. Елементи методу економічного аналізу та їх характеристика. Статика та динаміка методу економічного аналізу. Методичні прийоми економічного аналізу. Еволюція методу і методичних прийомів економічного аналізу.

Питання для самопідготовки за темою 6

1. Методологія економічного аналізу як науки і виду практичної діяльності.
2. Складові методології економічного аналізу.
3. Сутність методу економічного аналізу.
4. Елементи методу економічного аналізу та їх характеристика.
5. Методичні прийоми економічного аналізу та їх характеристика.

Тема 7. Принципи економічного аналізу

Сутність принципів за філософським трактуванням. Значення принципів у формуванні методик економічного аналізу. Класифікація принципів економічного аналізу та їх характеристика.

Питання для самопідготовки за темою 7

1. Принципи у філософській науці.
2. Значення принципів у формуванні методик економічного аналізу.
3. Класифікація принципів економічного аналізу та їх характеристика.
4. Взаємозв'язок принципів економічного аналізу.

Тема 8. Функції економічного аналізу

Сутність функцій за філософським трактуванням. Значення функцій у формуванні методик економічного аналізу. Класифікація функцій економічного аналізу та їх характеристика. Функція економічного аналізу в системі управління.

Питання для самопідготовки за темою 8

1. Сутність функцій за філософським трактуванням.
2. Значення функцій у формуванні методик економічного аналізу
3. Класифікація функцій економічного аналізу та їх характеристика.
4. Функція економічного аналізу в системі управління.

8. Форми контролю

1. Поточний контроль для аспірантів *денної та заочної форм навчання* з дисципліни «Теорія і методологія економічного аналізу» проводяться у формах:

- 1) усне опитування;
- 2) виконання поточних контрольних робіт;
- 3) захист індивідуального завдання;
- 4) блиц-опитування.

2. Контроль засвоєння матеріалу здійснюється за допомогою тестового контролю.

3. Підсумковий семестровий контроль у формі:

– письмового заліку – для слухачів *денної та заочної форми навчання*.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Методологія та праксеологія контролю господарської діяльності» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної теми.

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	ІЗ	Залік	Всього
6	6	6	6	6	6	6	6	6	16	30	100

8. Контрольні питання

Перелік питань з дисципліни «Теорія і методологія економічного аналізу»

- 1.Періодизація розвитку економічного аналізу у науковій літературі.
- 2.Зародження економічного аналізу в різних країнах світу.
3. Розвиток економічного аналізу в епоху середньовіччя.
4. Початок наукової розробки економічного аналізу.

5. Виникнення і розвиток наукової школи економічного аналізу в Україні.
6. Концептуальні основи еволюції економічного аналізу в умовах глобалізації.
7. Концепція збереження і нарощування капіталу.
8. Концепція підприємницького ризику.
9. Концепція грошових потоків.
10. Концепція мікроекономічного аналізу виробничого росту.
11. Теорія інформації та її використання у теорії та методології економічного аналізу.
12. Теорія інтересів та її використання у теорії та методології економічного аналізу.
13. Теорія вартості та її використання у теорії та методології економічного аналізу.
14. Теорія корисності та її використання у теорії та методології економічного аналізу.
15. Поведінкова теорія та її використання у теорії та методології економічного аналізу.
16. Наукові підходи до управління (школи управління): наукове управління; школа людських відносин; біхевіористське вчення; теорія „X” та теорія „У”; організаційні теорії; концепція управління за цілями; ситуаційні теорії управління; системні концепції менеджменту; теорію „Z”.
17. Модель впливу ранніх теорій управління на концептуальні підходи в обліку та економічному аналізі.
18. Модель впливу сучасних теорій управління на концептуальні підходи в обліку та економічному аналізі.
19. Предмет і об’єкти економічного аналізу.
20. Основні завдання економічного аналізу.
21. Види економічного аналізу, їх класифікація та характеристика.
22. Філософське трактування категорій і понять.
23. Суть і характеристика категорій економічного аналізу.
24. Суть і характеристика понять економічного аналізу.
25. Значення категорійно-понятійної бази для методики економічного аналізу.
26. Методологія економічного аналізу.
27. Сутність методу економічного аналізу.
28. Елементи методу економічного аналізу та їх характеристика.
29. Статика та динаміка методу економічного аналізу.
30. Методичні прийоми економічного аналізу.
31. Еволюція методу і методичних прийомів економічного аналізу.
31. Сутність принципів за філософським трактуванням.
32. Значення принципів у формуванні методик економічного аналізу.
33. Класифікація принципів економічного аналізу та їх характеристика.
34. Сутність функцій за філософським трактуванням.
35. Значення функцій у формуванні методик економічного аналізу.

36. Класифікація функцій економічного аналізу та їх характеристика.
 37. Функція економічного аналізу в системі управління.

Зразок

НУБіП України

Ф-7.5-2.1.6-20

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
Третій (освітньо-науковий) рівень Спеціальність 071 Облік і оподаткування	Кафедра Статистики та економічного аналізу	Екзаменаційний білет №1 з дисципліни Теорія та методологія економічного аналізу	Затверджую Зав. кафедри _____ проф. Лазаришина І.Д. _____ 2021 р.
Екзаменаційні запитання (максимальна оцінка: 10 балів за відповідь на кожне запитання)			
1. Характеристика етапів розвитку економічного аналізу як науки та виду практичної діяльності.			
2. Сутність методу економічного аналізу.			
Тестові завдання (максимальна оцінка: 10 балів за відповідь на кожне запитання)			
Питання 1. Виникнення економічного аналізу як виду практичної діяльності відбулося у: а) 1 столітті н.е.; б) 15 столітті н.е. в) 2 тисячолітті до н.е. г) 4 тисячолітті до н.е.			
Питання 2. До числа елементів методу економічного аналізу відносяться: а) категоріально-понятійний апарат, метод, принципи аналізу; б) метод і методичні прийоми аналізу; в) функції і прийоми аналізу; г) категоріально-понятійний апарат, метод, принципи аналізу, функції і прийоми аналізу.			
Питання 3. Функції економічного аналізу в системі управління: а) оцінювальна, інформаційна; б) діагностична, пошукова; в) оцінювальна-діагностична, пошукова, регулятивна г) оцінювальна-діагностична, пошукова, регулятивна, інформаційна			
Питання 4. Принцип – це: а) основа, першопричина; б) наслідок дії; в) умова дії; г) обставини дії			
Питання 5. В економічному аналізі виокремлюються принципи; а) методологічні; б) організаційні; в) етичні; г) всі вищеперераховані			
Питання 6. Методологія економічного аналізу включає:			

а) категорії і поняття аналізу, методичні прийоми аналізу; б) принципи економічного аналізу; в) метод і прийоми економічного аналізу; г) категорії і поняття, метод і принципи економічного аналізу
Питання 7. Біхевіористське вчення входить в основу: а) концептуальних підходів в управлінні; б) концептуальних підходів в обліку; в) концептуальних підходів в аналізі; г) всі відповіді вірні
Питання 8. Теорія інтересів використовується у: а) теорії економічного аналізу; б) методології економічного аналізу; в) організації економічного аналізу; г) всі відповіді вірні
Питання 9. Концептуальні засади теорії корисності використовуються в: а) а) теорії економічного аналізу; б) методології економічного аналізу; в) організації економічного аналізу; г) всі відповіді вірні
Питання 10. Початок наукової розробки економічного аналізу датується: а) 15 ст. н.е.; б) 18 ст. н.е.; в) 19 ст. н.е.; г) 20 ст. н.е.

9. Методи навчання

При викладанні дисципліни «Теорія і методологія економічного аналізу» передбачається застосування таких методів навчання як:

- 1) репродуктивний;
- 2) проблемного навчання;
- 3) евристичний (частково-пошуковий);
- 4) дослідницький.

Активізація навчально-пізнавальної діяльності здобувачів здійснюється через застосування таких форм навчання, як:

- 1) *лекція* - для розкриття сутності наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою;
- 2) *бесіда* - для усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних за допомогою діалогу;
- 3) *наочні методи* - використання демонстрації та ілюстрації;
- 4) *проблемний виклад* передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу здобувачам у виділенні та «прийнятті» проблемного завдання для активізації мислення здобувачів, яке спрямовано на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації;
- 5) *пояснювально-демонстраційний метод* - для передання великого масиву інформації;
- б) *дискусії* передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати

думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- 7) *кейс-метод* - метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу;
- 8) *презентації* - виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних результатів роботи з виконання індивідуальних завдань;
- 9) *семінари-конференції, круглі столи*

10. Методичне забезпечення

Під час навчання дисципліни використовуються такі нормативні документи: Господарський кодекс України, Закони України: «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» галузеві закони і постанови. Широко застосовуються посібники, словники, довідники, методична, наукова література; мультимедійні презентації; тести для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи здобувачів.

10. Рекомендована література

. Рекомендована література

1. Аналіз господарської діяльності [текст] : навчальний посібник / [за заг. ред.. І.В.Сіменко, Т.Д.Косової] К.: «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.
2. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій / за заг. ред. К.Ковальчук. К.: «Центр учбової літератури», 2019. 328 с.
3. Аналіз і контроль в управлінні сільськогосподарським виробництвом. /Гайдуцький П.І., Габор С.С., Саблук П.Т., Стечишин В.В., К., Урожай, 1986. 104 с.
4. Бутинець Ф.Ф. Історія бухгалтерського обліку : В 2–х частинах. Ч.1: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів спец.7.050 106 “Облік і аудит” / 2 –е вид., доп. і перероб. Житомир : ПП “Рута”, 2001. 512 с.
5. Гисис И.М., Соколовский В.А. В недрах экономического анализа : Пособие. Донецк: Кассиопея, 1999. 141 с.
6. Економічний аналіз: Навч. посібник. За ред. Волкової Н.А./ Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. Одеса: ОНЕУ, ротапринт. 2015. 310с.

7. Економічний аналіз : Навч. посібник / М.А.Болух, В.З.Бурчевський , М.І. Горбаток та ін.; За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г.Чумаченка. К.: КНЕУ, 2001. 540 с.
8. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.2. С.В.Мочерний (відп. ред. та ін.) К.: Видавничий центр “Академія”, 2001. 848 с.
9. Економічний аналіз діяльності промислових підприємств //За ред. С.І.Шкарабана, М.І.Сапачова. Тернопіль, ТАНГ, 1999. 405 с.
- 10.Економічний аналіз: Навчальний посібник для студентів ВНЗ спеціальності 7.050106 „Облік і аудит”. За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця. Житомир: ПП „Рута”, 2003. 680 с.
- 11.Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О. , Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
- 12.Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз : Навч.посібник / Київ. міжрегіон. акад. упр. персоналом, 2000. 148 с.
- 13.Карпенко О.В. Облік та аналіз зовнішньоекономічної діяльності : Навч. посібник. К.: Укоопосвіта, 1999. 288 с.
- 14.Ковальчук М.І. Стратегічний аналіз у сільському господарстві: Навч.посібник. К.: КНЕУ, 1997. 224 с.
- 15.Костырко Л.А. Финансовый анализ : Учеб.пособие. Луганск :ВУГУ, 1998. 200с.
- 16.Крамаренко Г.А. Финансовый анализ : Учебн. пособие / Днепрпетр. академия управления, бизнеса и права, 2000. 150 с
- 17.Кулик А. В.Теорія економічного аналізу: навч. посіб. / А. В. Кулик. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2018. 452 с.
- 18.Куліш С.А. та ін. Теорія аналізу господарської діяльності : Навч. посібник. Харків : ХДЕУ, 1995. 91 с.
- 19.Куприянов А.А. Функционально-стоимостный анализ в проектировании и производстве новой техники : Учебн.пособие / Николаев : Укр.гос. морской техн. ун-т им. С.О.Макарова, 2000. 80 с.
- 20.Кемпбел Р. Макконел, Стенлі Л. Брю. Аналітична економія: принципи, проблеми і політика. Частина 2. Мікроекономіка. Тринадцяте видання / Пер. з англ. Львів: Просвіта, 1999. 652 с.
- 21.Комаринський Я., Яремчук І. Фінансово-інвестиційний аналіз : Навч. посібник / Північ.-Іллінойський ун.-т США, ТАНГ. К.: Укр.енциклопедія ім.М.П.Бажана, 1996. 298 с.
- 22.Кузьмінський А.М., Сопко В.В., Завгородній В.П. Організація бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : Підручник. К.: Вища шк., 1993. 223 с.
- 23.Ковальчук К.Ф., Шпанковська Н.Г., Костанецький В.В. Напрямки удосконалення структури та змісту економічного аналізу // Трансформація курсу „Економічний аналіз діяльності підприємства”: //Тези доповідей між нар. наук. – метод. конф. 16 – 17 трав. 2002 р. / Відп. за вип. Л.М.Кіндрацька. К.: КНЕУ, 2002. 596с. – С.234 – 237.
- 24.Лазаришина І.Д. Дослідження залежності рейтингових оцінок принципів економічного аналізу // Економіка: проблеми теорії та

- практики. Збірник наукових праць. Випуск 192: В 4т. Том IV. Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. 342 с. С.1179-1185.
- 25.Лазаришина І.Д. Економічний аналіз в Україні: історія, методологія, практика: Монографія. Рівне: НУВГП, 2005. 369 с.
- 26.Лазаришина І.Д. Економічний аналіз: історія та тенденції розвитку: Монографія. Рівне, УДУВГП, 2002. 182 с.
- 27.Лазаришина І.Д. Методологія та організація економічного аналізу: Монографія. Рівне, УДУВГП, 2004. 112 с.
- 28.Лазаришина І.Д. Принципи економічного аналізу: дослідження окремих питань системності та узгодженості // Вісник Українського державного університету водного господарства та природокористування. Економіка. Частина I Збірник наукових праць. Випуск 2(26). Рівне 2004. 204 с. С. 102-107.
- 29.Лазаришина І.Д. Якісні характеристики корисності інформації: методологія та організація відбору // Вісник Українського державного університету водного господарства та природокористування. Економіка. Збірник наукових праць. Випуск 6(19). Рівне 2003. 165 с. С. 32-37.
- 30.Лапішко М.Л. Основи фінансово-статистичного аналізу економічних процесів : Підручник для підготовки мол. спеціалістів. Львів : Світ, 1995. 327 с.
- 31.Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: Монографія. – К.: КНЕУ, 2001. – 387 с.
- 32.Лучко М.Р., Остап'юк М.Я. Історія обліку : світ та Україна, погляд крізь роки. Тернопіль : Зорепад, 1998. 151 с.
- 33.Литвин Б.М., Скочиляс С.М., Штефан З.Б. Аналіз господарської діяльності в будівництві (методичні аспекти) / ТАНГ. Тернопіль : Економ. думка, 2000. 75 с.
- 34.Лазаришина І.Д. Дослідження залежності рейтингових оцінок принципів економічного аналізу // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наукових праць. Випуск 192: В 4т. Том IV. Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. 342 с. С.1179-1185.
- 35.Мельник В.М. Основи економічного аналізу (короткий теоретико-методологічний курс) : Навч.посібник. Ірпінь : Акад. ДПС України, 2001. 182 с.
- 36.Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : Навч. посібник. К.: КНЕУ, 1999. 132 с.
- 37.Мних Є.В. Сучасна парадигма економічного аналізу в Україні // Вісник Львівської комерційної академії. Серія економічна, випуск 16. Львів: Львівська комерційна академія, 2004. 536 с. С. 76 – 79.
- 38.Мних Є.В., Ференц І.Д. Економічний аналіз. Навчальний посібник, Львів, “Армія України”, 2000р. 144с.
- 39.Мулик Т.О., Материнська О.А., Пльонсак О.Л. Аналіз господарської діяльності. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 384 с.

40. Мех Я.В. та ін. Облік, контроль та аналіз в умовах ринкових відносин : Навч. посібник / Терноп. ін.-т нар. госп.-ва. К.: НМК ВО, 1992. 122с.
41. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Затверджено наказом Міністерства економіки України від 17 січня 2001 р. №10.
42. Нападовська Л.В. Управлінський облік.: Монографія. Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. 450с.
43. Немцов В.Д., Довгань Л.Є. Стратегічний менеджмент. К.: ТОВ "УВПК "Екс Об", 2002. 560 с.
44. Олійник О.В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін: [монографія] / О.В. Олійник. Житомир: ЖДТУ, 2008. 653 с.
45. Парасій – Вергуненко І.М. Аналіз господарської діяльності : підручник/ І.М. Парасій - Вергуненко; за ред. Л.М. Кіндрацької. К.: КНЕУ, 2016. 629 с.
46. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. Підручник. Тернопіль: Економічна думка, 2001. 454 с.
47. Павленко А.Ф., Чумаченко М.Г. Трансформація курсу "Економічний аналіз діяльності підприємства": Наук. доповідь. К.: КНЕУ, 2001. 88 с.
48. Піндайк Роберт С., Рубінфельд Деніел Л. Мікроекономіка / Пер. з англ. А.Олійник, Р.Скільський. К.: Основи, 1996. – 646 с.
49. Павловська О.В., Притуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навч. метод. посібник для самості. вивч. диск. К.: КНЕУ, 2002. 388 с.
50. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.99 р. №996 XIV зі змінами і доповненнями.
51. Про схвалення концептуальних основ системи звітності учасників фондового ринку. Рішення ДКЦПФР № 242 від 03.07.2001 р.
52. Руденко Л.В. та ін. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства : Навч. посібник. К.: Укоопспілка, 2000. 422с.
53. Рудницький В.С., Лазаришина І.Д., Бачинський В.І., Поліщук В.Л. Організація первинного обліку та економічного аналізу на прикладі підприємств торгівлі: Навчальний посібник. К.: ВД "Професіонал", 2004. 480 с.
54. Савчук В.К. Аналіз господарської діяльності сільськогосподарських підприємств. К., "Урожай", 1995. 328 с.
55. Свічкарь В.А. Управлінський економічний аналіз / Полтав.кооперат. ін.-т. Донецьк: ІЕП НАН України, 1999. 82 с.
56. Самборский В.И., Чугаев А.А., Голик М.Т. Экономический анализ работы промышленных предприятий и объединений в условиях АСУ. К., «Вища школа», 1987. 250с.

57. Сурмі Ю.П. Аналітична діяльність: [посібник для аналітика неприбуткової організації] / Сурмі Ю.П.К.: Центр інноваційного розвитку, 2002. 95 с.
58. Сухарев П.М., Косова Т. Д. Економічний аналіз: пошуки істини // Проблеми формування ринкової економіки: Міжвід. наук.зб. Заснов. у 1992р. Спец. вип. Трансформація курсу «Економічний аналіз діяльності підприємства». К.: КНЕУ, 2002. 587с. С. 507 – 518 с.
59. Уолш, Кяран. Ключові фінансові показники. Аналіз та управління розвитком підприємства: Пер. з англ. К.: Всеуито; Наукова думка, 2001. 367 с.
60. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник/ Огійчук М.Ф. та ін., за ред. М.Ф.Огійчука. Київ, 2016. 1040 с.
61. Черниш С.С. Економічний аналіз. К.: «Центр учбової літератури», 2019. 256 с.
62. Чумаченко Н.Г. Статистико-математические методы анализа в управлении производством США. Под ред. Ю.П. Васильева. М., «Статистика», 1973. 164 с.
63. Чумаченко Н.Г. Учет и анализ в промышленном производстве США. – М.: Финансы, 1971. 237 с.
64. Яремко І.Й. Історія обліку, аналізу та аудиту: навч. посібник / І.Й. Яремко, О.С. Лемішовська. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 220 с.

Інформаційні ресурси

1. www.finance.ua – Фінанси України.
2. www.dkrs.gov.ua – Державна аудиторська служба України.
3. www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України.
4. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека імені В.І. Вернадського.
5. www.minfin.gov.ua – Міністерство фінансів України.
6. www.rada.gov.ua – Верховна Рада України.
7. <http://apu.com.ua/> - Аудиторська палата України.